

jeno¹⁾, ganjeni (ganeni), zadeti (zateti), potuhujena (potuhnena), vsede se (sede), djala (dejala), zmrznena (zmrzla), boste dobili (doboste).

Tudi po Janežičevej slovnici bi se dalo odpraviti nekaj pomanjkljajev, n. pr. vsak pri založniku kupljeni (kupljen)²⁾ deseti iztis, spomladansk (spomladanski)³⁾, uspešno (vspešno), naj bolj zdrava (naj zdravejša), sččiščen (izčiščen), jih (ja [Levstik], ju [Janežič], dvojina, namreč Reziko in Pavleka).

Več ima knjiga ónih pogreškov, kateri vam Kranjcem niso pogreški — in so jih zaradi tega slovenske knjige tudi takó bogate — a nam Primorcem pa so, in smo posebno mi Goričanje jako občutljivi proti njim. Našemu jezikovemu čutu je namreč jako drago pravilo, da imajo dovršni glagoli užé v sedanjiku prihodnjikov pomen, pravilo, koje naše slovnice sicer pripoznavajo, dejansko pa več ali mánj zoper nje grešé. Naše ljudstvo v goriški okolici in po soškej dolini ne poréče nikedar: šli bodemo (pojdemo), bodemo ustavíli (ustavimo), zapeli bodemo (zapojemo), bode se posušilo (posuši se), bode se prikazala (prikaže se), bode priplavala (priplava), bode zletel (zletí), bodeva poiskala (poišče⁴⁾), kar se vse bere v „Berilu“.

Naj porekó naši jezikoslovci, kar hoté, jaz pripisujem to neslovensko govorjenje nemškemu vplivu, práv kakor mej slov. Štajerci izgovarjanje glasnika v konec besed kot f.

Tudi nekatere nedoslednosti se nahajajo v „Berilu“. Nedosledno se rabi osebni zaimék, III. osebe, 4. sklon množine: jih in je. Naj v dokaz navedem le stavek str. 7.: Umivamo si jih, da je zdrave ohranimo. Nedosledno se dalje glasi nočeš (str. 43.) in neče (str. 44.). Prav tako se zamenjuje ni in nij.

Pogreški zoper jezikov čút bi smatral: molitev voditi (naprej moliti), iščem cvetični prah (cvetičnega prahu)⁵⁾, orač potrebuje razno orodje (raznega orodja)⁶⁾, shranja (shranjuje).

Gospoda pisatelja rabita besedo „vodstvo“ za nemško „Leitung“, kakor večina naših nadučiteljev. Ker pa naš šolski zakon strogo loči „Direction“ (za srednje in meščanske šole) od „Leitung“ (za ljudske šole) ter je užé od nekedaj v navadi slovenski izraz „vodstvo“ za nemški „Direction“, mislim, da bi bolje vstrezali natančnejemu izraževanju, ako bi pisali za nemški „Leitung“ in „Leiter“ slovenski „voditeljstvo“ in „voditelj“. Tudi Lahi delajo razloček mej „direzione“ in „dirigenza“.

(Dalje prih.)

Knjiga Slovénka

XIX. veku.

21) Blaže ino Nežica v nedelski šoli. Učitelam ino učencam za pokušno spisal Anton Slomšek, Vozeniški fajmošter. I. 1842. — II. 1848. — III. 1857. — Predgovor v I. nat. je: Čuješ, preljubi Moj! Boš bral, kar sta se Blaže ino Nežica v šoli učila, naj se tudi tebe nauk prime. Beri, šteji, in poskušaj; koliko toljko se prišlo ino veselilo te bo, tudi kaj znati.

Hočeš ti druge učiti, ino bolj moder biti ko skerben učitel, ino priden gospód kaplan, ki sta v šoli učila, ti ne branim. Uči kakor rad; naj le dobro seme na dobro zemljo pade, imej si v rokah sevko alj sevavnik.

¹⁾ V oklepajih so pravilni izrazi.

²⁾ Glej Janežičevo slovnico str. 195., §. 363., 1), a)!

³⁾ Glej Janežičevo slovnico str. 195., §. 363., 1), c)!

⁴⁾ Primerjaj str. 115. in 116. Levstik-ove slovnice!

⁵⁾ Primerjaj Janežič-evo slovnico §. 316., b) in §. 317., d)!

⁶⁾ Primerjaj Janežič-evo slovnico §. 317., d)!

Per setvi mora sonce sjati, de se da lepo orati; tudi per nauki bodi vesel — dobre volje, kar je prav. Povedal sim ti torej mnogotero za smeh. — Naj tudi setvo pohleven dežek pomoči, se bo hitro ozelenila. Rodoviten dež na razložen nauk so solze iz ginjeniga serca. Mislim, de bi te tudi vmes posilile.

Je tebi preveč, kar se v bukvicah uči, zogni se; — je premalo, pa dodáj. Veš, de po sveti vse vage (tehtnice) enako ne vlečejo, tudi vse ure ravno ne tečejo; vsakimu vse po glavi biti ne more. Naj tebi nauk dopade, reci: Bodi Bog hvalen! — ako ne — pa ti popravi, ino bom jez Boga zahvalil. K veči časti božji — naši predragi mladini pa v izveličanje naj se vse zgodi! — To želi prijatelj tvoj . .

V predgovoru k III. nat. l. 1857 — Iskrice šolo oživetí — (Zb. Sp. IV. str. 4—6) kaže o besedi „nekdanji Vozeniški fajmošter“ na pr.: Mnogo let je preteklo, kar so bile te knjižice prvič spisane; mnogo oblik se je od tiste dóbe premenilo, mnogo popravilo, kajti popolnoma nikaj pod soncam ne najdeš. Vse se premení, tudi človek in njega dela; le resnica ostane. Tudi bukvic za šolo in za domačo podučbo se je v preteklih letih veliko boljših skovalo, kakor jih Blaže in Nežica imata, ki sta se tudi že postarala. Je pa novo vino bolj močno, je starina vender bolj zdrava. Nadjam se, da tudi knjižica ta ne bo škodovala, posebno mladim učitelom in rednikom, naj le poskusijo, kar je dobro in prav. Pijanost pa ni modrost, bodi si pijan od starine alj novine — napihnen od starih alj novih oblik.

Vsaka slovniška oblika je kolo živega jezika, ki ne stoji nepremakljivo, dokler jezik živi, marveč se neprenehoma obrača in toliko hitreje premenjuje, za kolikor bolje omika ljudi in jezika napreduje. Kolo prenašlo tirati, in preterdo zavérati dobro ni; tiraj in opoveraj rabo oblik, kar je prav, da kolo jezika gladko poteče; pa tudi preveč vstran ne vozi zaničevaje sosedov bistne oblike, da bratov pravice v svojo lastno škodo ne povozíš. Bolje bo na vsih štirih kolesih oblike voziti prav po braterno, kakor za kolesnice (ki le dva kolesa imajo) svojeglavno deržati, alj clo samokoliko enostransko tišati, se na oblikah sosedov spotikaje. Združena moč velja. Tako misli in želi brez zamere . . .

22) Novice, kterim je Slomšek bil vedno naročnik, s peresom in po vsaki drugi poti iskren podpornik (Dr. Bleiweis v Ltps. Slov. Matic. 1868 str. 123), so iz Bl. in N. str. 94. 95 sprejele l. 1844 sestavek: Kako se ima v hudi uri zaderžati. — L. 1845 str. 31 piše Cafov: Novo, celo posebno veselje za vse Slovence. Komur čest, čest. Rim. 13, 7. — Slavni pisavec naš, naj boljšega glasa, vsi vživo do serca vneti za naše dušno in umsko izobraženje, prezaslužen gosp. A. Slomšek, kanonik in školaristik Lavantski, — gdo li med Slovenci Jih ne pozna, Jih z spoštovanjem ne imenuje? gdar Jihove ljube duše po osobi ne pozna, vsej jo pozna po Jihovi mili pisavi: nedolžni otročič kaže ves vesel na „Dober Dar“ — „Blaže in Nežica“ sta mu naj ljubljša tovarša; deklica kaže na „Devištvo“ — na „Srečen Pot“ hlapčič — kmet in gospod hvaležna na „Hrano“ in „Filotejo“ in še na veliko pisem — vsej kaj bi li govoril, kar vsaki Slovenec vé? — naš gosp. Slomšek, pravim, nam pripravljajo novo, novo življenje: družbo v izdajanje cenejih Slovenskih knjig narejajo, kar bo nam „Slovenska Matica“. 26. Prosenca t. l. pišejo preč. g. Slomšek: „Družba v izdajanje cenejih rodoljubnih knjig je začeta: pretečene dni so postave in vodbe viši c. k. vladii isporočene bile“. Večni Bog! oča vseh narodov daj dober tek tej napravi in dolgo življenje skerbniemu g. napravljavcu! itd. — V Novicah l. 1846 je priobčil Slomšek z napevom vred pesem: Blagor našimu cesarju (l. 15); podučni spis: Bog daj zdravje! — Za zdravje so nam potrebne sosebno štiri reči: Zdrava sapa, jed, pija, in zdravo spanje, zložil Ljubomir (l. 21—24); Černe bukve (str. 128); Bratje

sv. Cirila in Metuda v naših šolah (l. 34—38); Kruha, pa tudi nauka za uboge (l. 38—40). — Vmes pa so Novice priobčile (l. 30) tri pesmi iz Štajerske, Krajske in Koroške: Slava knezu in vladiku Antonu Slomšeku in (l. 30—32): Vesela vest o njegovi izvolitvi v iskrenem popisu, in v dokladi „Pastirski list“ to je prvi pozdrav ljubljnim ovčicam, ki so ga milostljivi knezo-škof gosp. Anton Martin pri nastopu Lavantinskiga škofijstva po slovensko v našim navadnim pravopisu na svetlo dali (str. 128). — V dokaz književne vzajemnosti je dr. Bleiweis pa v Drobttince l. 1847 poslal sestavek: Domače zdravila zoper ostrupenja (str. 273—281), ki ga Slomšek spremlja z opazko: Hvala Vam lepa za dobre drobtince; prosimo le večkrat pošlite nam takih! L. 1856 poslal je res drobtinico: Dobrovoljni pomenki o koleri (255—262). — L. 1857: Španski misionarji med avstralskimi divjaki (246—250). — V Novicah l. 1847 naznanja Slomšek „Sveto pismo stariga zakona“. Poslovenil in razložil P. Placid Javornik . . . L. Zv. itd. s kratko razsojo in priporočilom, kjer o pisavi omenja na pr.: Kar stavo sv. pisma zadeva, je po nauku naše sv. cerkve rečena, beseda kratka in gladka . . . Kar ni hvaliti temuč le poterpeti, je prepogosta raba — lj, ki ni lika, ampak spodtaka naše gladke besede, na katerim —lj— se tudi naše hvale vredne Novice prerade spodtikajo. Mislim, de ni pisati prijatelj, učitelj, nedelja, nedeljč, ampak učitel, prijatel, nedela, nedelc itd., ker Korošci in Gorenci le prijatev, nedeve itd. pravijo. Tudi bi lahko lj večidel pred e ino i pogrešali ino raj brali: na zemli — zemle, kakor pa: na zemlji — zemlje. Kar pa sam mislim, drugih ne silim, ampak le za pomisliti dam. — Tudi so nam v gosp. Javornikovim razlaganji nekatere besede in stave nekoliko predolge, če je ravno težko, kratko pa dobro povedati. — Vse te moje zabave so pa tako lahke ino prijazne, de bojo slavno delo lahko več priporočile, kakor ograjale. Saj se le po domače zmenimo, kar mislimo; ino ne moja, ne tvoja — ampak prava naj velja (str. 204)! — L. 1849 so iz Drobttinc ponatisnile Novice (l. 29—35) znamenito „pridgo Slomšekovo: Dolžnost svoj jezik spoštovati, povedano v Možburzi na Koroškem binkoštni pondelik l. 1838“, ktero sklepa govornik z iskrenim narodnim vošilom: „Oh, de bi tudi nas Slovincov, kakor nas je na zemli med vsimi našmi sosedi nar veči število, tudi nar več tam per Očetu nebeškemu bilo!“ — Zvesto je naznanjal dr. Bleiweis delovanje Slomšekovo, vzlasti po Drobttincih, češ: „Novice in Drobttince ste si bile že od perviga začetka nar zvestejši prijatelci eniga serca, eniga namena: podučiti slovensko ljudstvo v mnogoverstnih potrebnih rečeh (str. 87)“; milo je obžaloval njegovo smrt (Nov. 1862 str. 333. 352), poklonil mu po smrti spominek v Letopisu Slov. Matice 1868: Zlate drobtinice iz pisem Slomšekovih, mej kterimi se tretja glasi: „Jaz na oblike malo gledam; meni je stvar prvo (str. 124).“

23) Drobttince za novo leto 1846. Učitelam ino učencam, starišam ino otrokam v podvučenje ino za kratek čas. L. Leto. Na svetlo dal Anton Slomšek, viši ogleda šol Lavantinske škofije. — Slomšek živo spoznavši, kako potrebno bi bilo Slovincem slovstveno društvo v izdavanje bukev, za izobraženje slovenskega ljudstva, vloži do takratnega Ilirskega deželnega poglavarstva prošnjo za dovoljenje z natančnim načrtom namena tega društva in pomočkov, s kterimi se ima doseči. Ali — kar bi nihče ne bil pričakoval, se je zgodilo. Vlada društva — Matice Slovenske — ni dovolila (15. april. 1845); a Slomšek sklene ravno ta namen, če tudi nepopolnoma, po drugi poti doseči. Izmisli si krasno osnovo letnika za Slovence, v kterem bi pisatelji plode svojih vednost in poskušinj zastran cerkvene in domače izreje naroda priobčevati zamogli, in ker mu ni bilo dovoljeno celih kosov podajati Slovincem, hotel jim je podajati vsaj male drobtinice, in je zato te letnik imenoval Drobttince (Beseda, gov. Fr. Kosar str. 14. 15). — Takrat je pisal nekdanjemu svojemu profesorju in prijatelju Jožefu Poklu-

karju v Ljubljano tudi pomenljive reči: „Tvoja podbuda pisati Slovincem me močno oživlja; kar pa Tebe veseli, drugim merzi, ki mi hudo zamerijo, de se toljko za Slovincino vpiram. Ravno te dni so mi viši škof ino kardinal Schwarzenberg pomenili, de se mi Slovenstvo očita. Pa mene to očitaje kar ne mōti; mislim, de vsaki naj dela po svojih okoljstevah, ali že svetu dopade, alj pa ne; — qui autem judicat me, Dominus est. Slovenka me je rodila, Slovenka me je dojila; naj me Slovincina tudi sina hvaležniga ima. Zemljo materno obdelovati želim, dokler nekda v materni zemli počivam, ako bo volja božja tako. De pa moje pisanje niso gole besede, Tebi oznamim, de sim ravno te dni dal: Sveto Opravilo za Šolarje naše škofije v natis. — Rad bi viši ogleda šol gospodam šolskim pokazal, kako bi naj drago mladino učili Bogu služiti. — Tudi pošlem ravno danes v Gradec: — Drobttince za novo leto 1846, ki imajo nekoljko pridig po novi šegi, nekoljko pripoved žalostnih ino veselih iz ker. pastirstva itd. Upam, de bojo te knige tudi Tebi saj kaj maliga dopadle, ako ravno z vsem vsim vstregel ne bom. Za to podporo se posebno Tebi, Učitel pastirne priporočim; ako mi sam pomagati nočeš, alj ne moreš, podbudi svoje slavne učence itd. (Slovenec l. 1876. IV. 45)“. — Kako vzvišan namen je dal Drobttincam, vidi se iz predgovora na pr.:

Preljubi Bratje ino Prijatelji! Slovenci so po navadi dobriga serca; kar imajo, radi dajo, de eden drugimu pomagajo Dolgo sim že želel ino premišloval, kako bi Slovenci pošteno omizje naredili, na tajisto duhovskih darov polagati, katerih pridne Ljublanske novice, kakorkolj skerbne za srečo dežele, zato na svojo slavno mizo ne jemlejo, ker bi jim bile preduhovske Imajo naše dni svoje omizje zdravniki za ozdravo ljudi — sodniki za pravice dežele — rokodeli ino kmetje za žvinsko rejo ino obdelanje polj; tudi godci imajo svoj dnevnik, v katerim se pogovorijo, kako bi jim strune bolj obrano pele; ali ni nam učencam duhovskim ino šolskim, starešam in oskerbnikam tudi potreba pogovoriti se, kako bi po slovensko prav oskerbeli nar potrebnej reči, ki so h večji časti božji, nam h časni sreči ino dušam v večno zveličanje? — se pomenili prav po domače, kako bi keršanstvo vredno učili, šolo dobro ravnali, kojili otroke po božji volji, polepšali svet, zapérali pekel ino ljudém v nebesa pomagali? — pobarali tudi sosede rekoč: kako pa kaj vi možje? — Bratje, ljubi dragi bratje! le Eno ino ravno to je potrebno. Luk. 10, 42. Sežimo si torej vroke ino pomagajmo, de bo vsako leto v prihod naše omizje nadevano, še lepših ko letos, duhovskih drobtinc (str. 9). — Kazalo: Nagovor in povaba. A. Stare Resnice v novi obleki častivrednim duhovskim pastirjam za pokušno. B. Prigodbe vesele ino žalostne preteklih ino sedajnih časov v slaven spomín ino podučenje. C. Razgled za stare ino mlade ljudi, v opomin ino posvarjenje. D. Prilike ino Basni, Smeh ino Resnica. E. Ogledalo za šolo ino domačo rejo otrok. F. Slovenska gerlica. I. Pesme ljubeznive matere, II. za dobro voljo, III. za kratek čas, IV. za pobožnost — z geslom:

Slovenska gerlica v domačim logi rahlo poje,
Povabi spevati vse brate ino sestre svoje.

24) Sveto opravilo za šolarje. Spisal Anton Slomšek, nekdajni viši ogleda šol. I. nat. 1846. — II. 1852. — V. 1873.

25) Angel molitve za pobožne šolarje. I. nat. 1846. — II. 1847.

26) Drobttince za novo leto 1847. Učitelam ino učencam itd. II. Leto. Na svetlo dal Anton Slomšek, nekdajni apat v Celi. — Preljubi Sosedje! . . . Bil sim za lansko leto 1846 majhino krušenco drobtinc nabral, jih ljubim bratom ino sestram za novo leto dal; ino hitro so pošle. To me veseli, pa tudi priganja, zopet skerbno nabirati, ino za drugo novo leto 1847 drugi pletarček Drobttinc prijatelam podati, dokler

vem, de jim vstrežem. Nate jih, ljubi Sosedje, in po svoji potrebi rabite jih! Vem, de vsaka drobtinca za vse ne bô; pa tudi gospodinja vsakimu dosti dobriga kruha ne speče. Kako bi Drobttince vsim dopadle, ki so delo velikoterih glav ino rok? Tudi pero ne piše vsako za vsakiga enako dobro. Nadjam se pa, de bo vsaka drobtinca saj nekaj veljala. Lanskih drobtinc nekaterim v prvem nagovori po volji ni . . . Drugim v glavo ne gre . . . Tudi gerlica ni vsim dosti lepo zapela. Pravijo, de je nekaj pesm brez soli, druge so jim prelesene, ter nimajo pevskega duha . . . Tudi na besedah se spodtikajo, ino jim ne dopade, de bi mož ino žena bila človeka prav po volji božji (kakor dva božja voleka). Pa besede rade v drugim kraji tudi kaj drugiga pomenijo. Po Štajarij se imenuje lepa rudeča pikasta žužica, ki rada otrokam po roci lazi ino mirno izletí: božji volek. Po tem ljudje pravijo: on je pohleven ko božji volek; ino dopade Štajercu, če ga tako pohvališ. Ravno enako pravijo po Krajskim ino po Štajarskim: gobec ima le pes. Na Koroškim pa ljudem na gobec gledajo, kakor pri nas na usta; ino se nihčér ne švara. Kakor se per nas jokamo, se po drugod derejo, in vsaki kraj ima svoje. Ne zasmehvati, ne zaničvati ptujih zarekov ino besed — temuč povedati si jih hitimo. Moje zagovorilo pa nimaj zamere, ampak zahvalo, de se prav pogovorimo, kako je naša ino Vaša, ter po tem sklenemo, ktera velja itd. — Drobttince prve so še v Bohoričici, druge vže v Gajevici in v razdelkih A—G: Koristne reči za pridne ljudi. — Znamenita je opazka, s ktero priobčuje Slomšek „Zvonov Pesm“ v Drobtt. t. l. str. 166: Zvonov milo pesm je popisal imeniten nemški pesnik Šilar Miroslav, ki po naših krajih vsim slovi, kteri nemško umijo. Poslovenili so nam to lepo pesm, de ni lepši, naš slavni pevec J. Koseski, ino z serčnim veseljam smo jo lansko leto v naših ljublenih Novicah brali, list. 10—12. Tudi jas sim to imenitno pesm pred dvajsetmi letami posloveniti poskušal, ko sim še duhovski pastir po Štajarskih goricah vesele pesmi po domače pel. Priložnosti ni bilo poslovenjene pesmi v natis podati; prepisana pa je pogosto bila ino še pogoje citana. Prijatelji so me pregovorili, de jo drobtinco Drobttincam dam; in tukaj naj se bere, ne kakor de bi pesm, ki so nam g. Koseski poslovenili, manjši ceno dobila, temuč de se bo zdravno slabši viši cenila, ker dobro blago zdravno slabiga pravo ceno dobi.

27) Čujte, čujte, kaj žganje dela! Prigodba žalostna ino vesela za Slovence. Poslovenil F. Gl. (Felicijan Globočnik). V Celovci 1847. 8. 123. — Predgovor tej knjižici: Prijatelji pomagajte! Strašen ogenj, iz samiga pekla domá, po naših krajah sega. Ne prime se strehe ne sten, ampak ljudi. Veliko tavžent in tavžent jih časno ino večno gori; ter se jih od leta do leta več vnema. Ako se ne združimo tiga kužniga ognja pogasiti, nam hoče v kratkim naš zarod vgonobit'. — Vsmilite se, vsmilite se vi, prijatelji, ino gasiti pomagajte!

Kje pa je ogenj? — vprašate. Po tabernah ino na poljah, po zhodah ino domačijah — žganje na mizi in po omarah, ki ga ljudje ne po glažekah, ampak le po poličah če dalje bolj pijejo; ino več ko ga spišejo, hujši gorijo, pamet ino zdravje — dušo ino truplo zgubijo. — Povéte, ali ni žganje iz pekla domá — očitno delo satana? — peklenska pjača, ki se naše dni po sveti vozi ino ljudi moti? — — —

Hudič je bil od nekda goljuf in lažnivec, ino je še. Dan denašen ljudi z žganjam goljfa — za premoženje ino poštenje, ki se v žganji zapravi; — goljfa za zdravje ino življenje, ki se z žganjam okrajša; — goljfa za srečo zakonsko in otroško, ki se v žganji zgubi; — goljfa za časno ino večno veselje, pa le tají, de žganje škodljivo ni. Oj peklenski lažnivec, ki to govori ino terdi, de žganje pijati greh ní! — „Tak bi tudi greh ne bilo strup jemati“. Taka pijača milo teče, pravi sv. Duh, poslednič pa opeče ko strupna kača.

Kristus je prišel na svet dela hudičove pokončat; ino mi vsi, ako smo pravi kristjani, si mormo pomagati ino ne poprej henjati, dokler žganopivstva iz svoje hiše ino

vesi, iz fare ino domačiga kraja ne odpravimo, naj velja, kar rado. Braterno svetiga Janža (gl. sliko) hočemo per nas začeti, kakor njo po drugih deželah imajo — družbo treznosti narediti ino si mož beseda biti, žganja ne okusiti, ne kupiti, ne prodati, ne ponuditi; ne vzeti v službo hlapca ne dekle, ki žgano pije; ne težaka ne rokodela najeti, ki brez žganja ne dela, tudi sedeti ne poleg žganopivca alj pivke, zakaj kužna bolezn je to.

Naj reče kdo kar hoče: kdor je Kristusov, naj pomaga, kar je mogoče, de žganja med nami ne bo, kakor v apotekah zdravno mišence, ino pa v fabrikah poleg hudičeviga olja — tamo naj žganje rabijo!

Kedar se bo poslednemu žganjarju pečnica poderla, ino kerčmarju, ki v taberni žganje toči, posledna flaša brinjavca sterla, bomo še le svoje delo dokončali, poprej ne henjali. — Bog nam pomagaj! Za to Vas prosi Vaš znani prijatelj Ljubomir. — Na koncu se nahaja s podpisom Slomšekovim „Žalostna Pesm“, iz ktere naj se ponatisnejo na razgled razstavki 7. 8. pa poslednji 25. p.

Kotle imel je velike

Satan, kuhat marternike,

De bi jih ob véro djal;

Pa v sramóti je ostal.

Vmisli si peklenska muha,

In raj v kotli žganje kuha:

Z žganjam moti zdaj ljudi,

In jih ložej pogubi.

Vodo zdravo rajši pijmo,

Vina za potrebo vžijmo;

Dober Bog nam vina dal —

Žganje si zlodej vbrál.

Slomšek kot pedagog.

(Dalje.)

1. Slomšek kot šolski prijatelj v obče.

Ljubezen do učiteljstva je pokazal Slomšek užé v svoji prvi mladosti. Ko bi učiteljski stan takrat bil tako na dobrem glasu in ko bi ga bila država tako podpirala, izvolil bi si bil gotovo ta stan. Veselje do poučevanja kazal je najprvo v semenišči, kjer je užé kot bogoslovec svoje tovariše prostovoljno poučeval v slovenščini. Ne manj nam kaže njegovo gorečnost do šole to, kako je kot špiritual svojim pitomcem šole priporočal. Večkrat jim je rekel: „Vsak duhovnik naj bode ob enem tudi učitelj. V krajih, kjer še ni šole, je sveta in krščanska dolžnost duhovnika, da poučuje mladino, dokler ni mogoče, v tistem kraji redne šole odpreti. Pa so tudi kraji, kjer radi težkih razmer ne more obstati vsakdanja šola. V takih krajih mora biti nedeljska šola, katero mora preskrbovati duhovnik po svoji krščanski dolžnosti. Duhovniki, ali morete mar gledati revno ljudstvo, katero duševno brez vsake izobražbe propada?“ Pri takem in enakem priporočanju šol je Slomšek posebno poudarjal, da morajo biti šole po Slovenskem slovenske, kakor so na Nemškem nemške, na Francoskem francoske i. t. d.

Največjega šolskega in ljudskega prijatelja se je pa Slomšek pokazal z izdavanjem svojih „Drobtinic“. Ko mu je bilo namreč (l. 1845.) zabranjeno, da bi za Slovence osnoval književno društvo, sklène izdajati pod ponižnim naslovom „Drobtinice“ letnik za versko, šolsko in domačo vzgojo, s katerim je hotel v bratovsko sporazumljenje, mejsebojno posvetovanje in delovanje združiti duhovnike in učitelje slovenske, kakor v pozivu na to